

# Operatie niet m

*"Vast & Zeker" 1994 // juli(?) p. 22-23.*

*In de laatste tien à twintig jaar zijn er geneesmiddelen beschikbaar gekomen waardoor bepaalde operaties niet meer nodig zijn. Maagzweren, prostaataandoeningen, kanker, hart- en vaatziekten genezen dikwijls uitstekend met medicijnen. Over de nieuwste ontwikkelingen praten wij met Prof. dr. J.R.B.R. Brouwers, als hoogleraar klinische farmacologie verbonden aan het 'Center for Drugs Research' van de Universiteit Groningen.*

**P**rof. Brouwers trekt zijn jasje uit en stroopt de mouwen op. Naast zijn hoogleraarschap werkt hij als apotheker in ziekenhuis De Tjongerschans te Heerenveen. 'Tussen 1965 en 1975 betekende een maagoperatie dat een groot deel van de maag werd weggenomen,' zo begint prof. Brouwers zijn verhaal. 'In de tweede helft van de zeventiger jaren pasten chirurgen vaak 'selectieve vagotomie' toe, waarbij de maag dus meer gespaard bleef. Dat waren langdurige operaties. De uiteinden van zenuwen in de maagwand werden daarbij doorgesneden. Helaas groeiden deze zenuwen na verloop van tijd weer aan. Waarmee ook de klachten terugkwamen. Destijds dacht men dat de ontwikkeling van maagzweren mede een gevolg was van stress. Een maagzweer werd dus beschouwd als een psychosomatische aandoening. Vanuit die optiek vormde psychotherapie een alternatief voor een operatie. Soms schreven de huisarts of de psychiater anti-depressiva voor, waardoor wonderlijk genoeg de zuurafscheiding in de maag werd afgeremd. In die tijd gold ook de volkswijsheid dat mensen met een maagzweer er slecht en broodmager uit zouden zien. Dat bleek echter een volledig foutief beeld te zijn. In 1965 werd tijdens een internationaal symposium in Londen bekend gemaakt dat maagzweren soms verdwenen na een bestraling met röntgenstralen. Al eerder wist men dat Rennis - alhoewel een symptoombestrijder - toch enige verlichting van de klachten kon geven. De ontdekking van een histamine remmend middel betekende een doorbraak in 1975 bij de behandeling van maag-darmzweren.' Nadat Tagamet een halfjaar op de markt was, werd Zantac door een concurrent gelanceerd. Zantac en Tagamet behoren inmiddels tot de meest verkochte medicijnen ter wereld. Intussen was al eerder ontdekt, dat de maagzuursecretie door histamine werd gestimuleerd. Allerlei onderzoek leidde in 1982 tot de herontdekking van de Campylobacterie, die later "Helicobacter" zou

gaan heten. Deze bacterie verstoorde de zuurremming in de maag. Toen men dat eenmaal wist, vond men vrij snel een medicijn - Zantac - dat de groei van deze bacterie afremde. 'De herontdekking van de Helicobacter in 1982 betekende een nieuwe doorbraak,' aldus prof. Brouwers. 'Onderzoekers ontdekten de Helicobacter. De Helicobacter bleek aanwezig te zijn bij 95 procent van de darmzweren en 50 procent van de maagzweren. Tijdens een congres in Australië werd bekend dat een korte kuur met een H-2 blokker (zoals Tagamet) of een protonpompremmer, zoals Losec, tezamen met antibiotica ook dit "beestje" onder controle kunnen houden. Tegen het in de slokdarm oprispende maagzuur bestaan overigens ook twee uitstekende medicijnen, namelijk het al eerder genoemde Losec, en eventueel gecombineerd met cisapride. Er zijn de laatste twintig jaar dus grote vorderingen gemaakt met het bestrijden van allerlei zweren in het maag-darmtraject door medicijnen. Resteert nog het ontwikkelen van een remedie tegen ontsteking van de dikke darm (de ziekte van Crohn). De enige afdoende oplossing voor deze aandoening bestaat nog steeds uit het wegnemen van een deel van het aangetaste orgaan.'

## PROSTAAT EN REUMA

Een ander voorbeeld van een succesvol geneesmiddel dat opereren overbodig kan maken, is Proscar. 'Vrijwel alle mannen krijgen na hun zeventigste last van hun prostaat,' vertelt prof. Brouwers. 'Boven de zeventig jaar vergroot de prostaat zich en drukt daardoor tegen de urineleider. Dit veroorzaakt het bekende 'nadruppelprobleem'. De goedaardige vorm van deze aandoening is momenteel dankzij het medicijn Proscar te verhelpen. Grote winst voor patiënten die zeer oud zijn en niet kunnen worden geopereerd. Of dit middel ook tegen prostaatkanker werkt en wat het lange-termijneffect ervan is, wordt door Prof. Janknecht onderzocht. Momenteel stellen medisch specialisten, zoals urologen, nog de diagnose vast. Maar misschien kunnen huisartsen dat over enige tijd zelf doen, als er een geschikte laboratoriumtest beschikbaar komt.' Ook op het gebied van de reumatische aandoeningen worden vorderingen geboekt. 'Tot enige tijd geleden werden veelal antireumatica (Aspirine-achtige middeltjes) voorgeschreven. Als die niet hielpen en de klachten ernstig waren, werd via een operatie een kunstgewricht aangebracht. Dankzij een medicijn als methotrexaat of een goudinjectie,

**Prof. dr. Brouwers: 'Operatie-  
vervangende  
medicijnen  
besparen de  
patiënt veel  
leed'**



**Door**  
**Lucas van der Hoeven**  
**Fotografie:**  
**Ronald Brakel**

T MEDICIJNEN!

# meer nodig

wordt het reumatische proces afge-remd. De ernst van de klachten neemt daardoor behoorlijk af. Een gouden vondst dus!

## LEED BESPAREN

Prof. Brouwers wil graag nog een paar voorbeelden wil geven over andere medicijnen die operaties voorkomen. Hij legt er de nadruk op dat patiënten daardoor bijzonder veel leed wordt bespaard, vooral op het gebied van kanker.

'Een tiental jaren geleden moest vrijwel elk kankergezwell operatief worden verwijderd. Tegenwoordig krijgen patiënten vaak eerst chemotherapie. Door de cytostatica wordt de tumor kleiner of verdwijnt zelfs helemaal. Mocht een operatie daarna toch nog nodig zijn, dan is de kans op succes veel groter.

'Zo komt bij mannen zeldzaam zaadbalkanker voor. Vroeger werden de testes dan verwijderd, maar nu is er een goed geneesmiddel - Cisplatine - beschikbaar. Ook in het geval van ovariumcarcinoom (kanker van de eierstokken) valt er vooruitgang te constateren. Tegenwoordig kunnen wij zo'n 30 tot 40 procent van de patiënten genezen. Nog een andere belangrijke vondst is dat een injectie met radio-actief jodium schildklierkanker kan genezen. Terwijl daarvoor chirurgen

deze klier eruit haalden. Neem een ander voorbeeld: artritis. Vroeger werden mensen zwaar verminkt van de operatietafel gehaald. In bijna de helft van de gevallen moest de chirurg een been afzetten. Patiënten konden zich vaak alleen nog in een rolstoel voortbewegen. De oorzaak van deze ellende was het dichtslibben van de aderen, waartegen geen enkel medicijn voorhanden was.

Sinds 1985 bestaat er gelukkig wel een middel, streptokinase bij trombose in bloedvaten. Wanneer men dit middel snel toedient, wordt het stolsel opgelost. Functieverlies in bijvoorbeeld arm- of beenvaten wordt zo voorkomen. Sinds twee jaar is het middel Ilomedine beschikbaar, dat bij ernstige vaatproblemen - bijvoorbeeld in geval van suikerziekte - regeneratie van de binnenkant van de vaten mogelijk maakt. De kans op stolsels neemt er aanzienlijk door af. Vroeger kwam het veel voor dat een patiënt met een slecht doorbloed been - een blauw been met een zwarte teen - geheel of gedeeltelijk moest worden geamputeerd. Nu wordt eerst een infuusbehandeling van vier weken met Ilomedine geprobeerd. Helaas treedt niet altijd verbetering op, maar behoud van het eigen been geniet toch altijd de voorkeur boven amputatie.' Tenslotte vertelt Prof. Brouwers over de nieuwe toepassing van één van de oudste chemisch bereide geneesmiddelen: Aspirine. 'Patiënten die een hartklep-operatie of een kunstvat geïmplantieerd krijgen, lopen een vergrote kans op een stolsel rond de kunstmatige implantaten. Een anti-stollingsmiddel als Aspirine in een zeer lage dosis van 40 tot 80 mg. kan als remedie worden gebruikt.

De laatste jaren blijkt echter ook dat patiënten met slechte vaten baat kunnen hebben bij het dagelijks slikken van een lage dosis van 40 tot 80 mg. Aspirine of Ascal. De kans op een fataal hart- of herseninfarct neemt dan aanmerkelijk af.

Gezonde mensen zouden dat beter achterwege kunnen laten, want ook in lage doses kunnen bij ongecontroleerd gebruik bloedingen optreden.' 

